Kultuuriministeeriumi seisukohad kultuuriministri määruse „Loomingu valdkonna partnerorganisatsioonide toetamise tingimused ja kord“ eelnõu kohta esitatud arvamustele

Arvamuse tegija	Arvamuse sisu	Kultuuriministeeriumi seisukoht
Music Estonia	Music Estonia toetab Kultuuriministeeriumi eesmärki kujundada loomingu valdkondades tegutsevate organisatsioonidega pikaajaline strateegiline partnerlus. Tervitame kolmeaastast partnerlusperioodi ja esimese vooru kavandamist aastateks 2027–2029. Pikem planeerimishorisont võimaldab sisukamat koostööd, järjepidevaid tegevusi ning suuremat ja kestvamat mõju. **Leiame siiski, et partnerite valik ja toetuse suuruse määramine peavad tuginema avatud taotlusvoorus esitatud strateegiliste kavade sisulisele hindamisele.** Praegune lahendus, mis on välja toodud seletuskirjas, milles partnerite arv ja partnerile eraldatav toetussumma määratakse ette ning järgmiste aastate toetusele seatakse esimese aasta ülempiir, piirab võimalust arvestada taotluste kvaliteeti, organisatsioonide tegelikke vajadusi ja valdkonna arengut. Esitame järgmised tähelepanekud ja muudatusettepanekud.	**Selgitame.** Strateegiline partnerlus lähtub avalikust huvist ja riigi strateegilistest eesmärkidest ehk selle lähtekoht on riigi poolt määratletud valdkondlik vajadus ja eesmärk, mille täitmiseks otsitakse avatud konkursil sobivaim partner. Sellest tulenevalt määrab toetuse andja enne vooru ka rahalise raami, mille piires taotlejad esitavad oma sisulise lahenduse. Selline ülesehitus võimaldab hinnata konkureerivaid taotlusi võrreldavamatel alustel: taotlejate lähteülesanne ja selle täitmiseks kasutada olev toetuse maht on teada ning hindamisel saab keskenduda sellele, milline taotleja pakub seatud eesmärkide saavutamiseks kõige kvaliteetsemat ja mõjusamat lahendust. **1. Mitte arvestatud.** Partnerite arv määratakse enne taotlusvooru avamist, lähtudes riigi strateegilistest vajadustest, valdkondlikest prioriteetidest ja kasutada olevast eelarvest. Toetusskeemi eesmärk ei ole toetuse jagamine võimalikult paljude organisatsioonide vahel, vaid strateegiliste partnerite toetamine piisavas mahus, et nad

	1. Partnerite arv peaks kujunema sisulise hindamise tulemusena (§ 3 lõige 4) Eelnõu § 3 lõige 4 näeb ette valitavate partnerite arvu avalikustamise loomingu valdkondade kaupa taotlusvooru avamise teates. Mõistame vajadust määratleda vooru fookus, avatud valdkonnad ja kasutada olev eelarve. Partnerite täpse arvu eelnev fikseerimine võib aga välistada sisukate ja valdkonda täiendavalt panustavate taotluste rahastamise üksnes seetõttu, et ette nähtud partnerite arv on täitunud. **Teeme ettepaneku määrata partnerite arv hindamise tulemusena, lähtudes taotluste kvaliteedist, kavandatavate tegevuste mõjust ja vastastikusest täiendavusest ning kasutada olevast eelarvest.** Palume ühtlasi selgitada, milliste analüüside, valdkondlike vajaduste ja konsultatsioonide alusel kavandatakse partnerite arvu ja rahastamise jaotust. Eelnõu ei nimeta konkreetseid ette valitud organisatsioone, kuid seletuskirja § 10 selgituses nähakse ette toetuse jaotuse avalikustamine valdkondade ja taotlejate vahel juba vooru avamise teates. **Palume täpsustada, kuidas tagatakse, et partnerite valik kujuneb tegeliku konkurentsi ja sisulise hindamise tulemusena.** **2. Taotleja peab saama põhjendada vajalikku toetussummat (§ 10 lõige 2)** Eelnõu § 10 lõike 2 järgi avalikustatakse esimese kalendriaasta toetuse suurus partneri kohta taotlusvooru	suudaksid järjepidevalt ja tulemuslikult panustada valdkonna arengusse ning täita neile seatud ülesandeid. Partnerite arvu eelnev määratlemine ei tähenda organisatsioonide ettevalimist ega välista sisulist konkurentsi. Taotlusvooru avamise teates avaldatakse valdkonniti valitavate partnerite arv ja fookusteemad, et taotlejatel oleksid enne taotluse esitamist selged ja võrdsed tingimused. Hindamiskomisjoni ülesanne on hinnata esitatud taotlusi kehtestatud hindamiskriteeriumide alusel ning teha ettepanek sobivaima taotleja või taotlejate valimiseks. Seega kujuneb partnerite valik sisulise hindamise tulemusena, kuid valitavate partnerite arv lähtub eelnevalt kindlaks määratud strateegilistest vajadustest ja rahastamisvõimalustest. **2. Mitte arvestatud.** Toetussumma määramisel lähtutakse riigi strateegilistest vajadustest, valdkondlikest prioriteetidest ja kasutada olevast eelarvest. Voorus konkureerivad taotlejad sama strateegilise vajaduse täitmiseks võrreldavas rahalises raamistikus ning hindamise objekt on eeskätt kavandatud tegevuste kvaliteet, mõju ja teostatavus etteantud rahaliste vahendite piires. Kui taotlejad saaksid ise määrata taotletava toetussumma, ei oleks riigil tõenäoliselt võimalik ühelegi taotlejale toetust soovitud summas eraldada. Seetõttu määrab riik toetuse andmiseks ette nähtud rahalise raamistiku, mille piires taotleja kavandab oma tegevused ja koostab tegevuskava. Selline korraldus võimaldab hinnata taotlusi võrreldavatel alustel ning suunata toetuse tegevustesse, mis aitavad kõige

	avamise teates. Seletuskiri täpsustab, et taotleja ei määra ise taotletavat toetussummat, vaid kavandab tegevuskava etteantud rahastamise mahu järgi. Meie hinnangul peaks strateegiline taotlus lähtuma valdkonna arenguvajadustest, eesmärkidest ja nende saavutamiseks põhjendatud tegevuste mahust. **Teeme ettepaneku korraldada avatud taotlusvoor, milles kõik nõuetele vastavad organisatsioonid saavad esitada kolmeaastase strateegilise kava ja põhjendada selle elluviimiseks vajalikku toetussummat.** Vooru avamise teates tuleks avalikustada kogueelarve ja vajaduse korral põhjendatud valdkondlikud eelarveraamid või toetuse ülempiirid. Konkreetsele partnerile eraldatav summa peaks kujunema hindamise tulemusena. **3. Kolmeaastane partnerlus vajab põhjendatud rahastamispaindlikkust (§ 10 lõiked 3 ja 6)** **Toetame kolmeaastase partnerluse stabiilsust, kuid § 10 lõikes 3 sätestatud keeld suurendada teise ja kolmanda aasta toetust üle esimese aasta summa ei arvesta kulude kasvu ega uusi arenguvajadusi**. Seletuskirjas soovitatakse inflatsiooni tõttu kavandada järgmistel aastatel vähem tegevusi, suurendada omaosalust või kaasata rohkem muud rahastust. Selline lahendus võib vähendada partnerluse sisulist mõju ning panna kasvava rahastamisriski organisatsioonidele. Music Estonia kogemus näitab pikaajalise rahastamise jäikuse mõju. Meie toetuse lähtetase on püsinud muutumatuna kaheksa aastat: kuuel aastal oli toetus 105	tulemuslikumalt saavutada valdkondlikke eesmärke. Toetussumma etteandmise eesmärk ei ole piirata taotleja võimalust kavandada sisulist ja ambitsioonikat tegevuskava, vaid tagada toetuse sihipärane ja strateegiliste prioriteetidega kooskõlas olev kasutamine. **3. Selgitame.** Kolmeaastase partnerluse kavandamisel peab partner arvestama eeldatava kulude kasvuga ning kavandama oma tegevused ja eelarve selliselt, et need oleksid teostatavad kogu partnerlusperioodi jooksul etteantud rahaliste vahendite piires. Toetuse suuruse määramisel tuleb lähtuda riigi strateegilistest vajadustest, valdkondlikest prioriteetidest ja riigieelarve võimalustest. Eelnõu § 10 lõige 6 võimaldab eraldada partnerile lisarahastust juhul, kui toetuse andja teeb partnerile ettepaneku täiendava tegevuse elluviimiseks. Tegemist on võimalusega rahastada partnerlusperioodi jooksul lisanduvaid tegevusi, mitte mehhanismiga partneri tavapäraste tegevuskulude või kulude kasvu katmiseks. Täiendava tegevuse vajaduse ja selle rahastamise otsustab toetuse andja, lähtudes valdkondlikest vajadustest ja eelarve võimalustest. Partner võib teha toetuse andjale ettepaneku täiendava tegevuse elluviimiseks, kuid ettepaneku esitamine ei anna õigust lisarahastusele. **4. Mitte arvestatud.** Hindamise tulemus mõjutab partnerite valikut, kuid ei mõjuta partnerite arvu ega toetuse suurust. Partnerite arv ja toetussummad määratakse kindlaks enne taotlusvooru avamist, lähtudes riigi strateegilistest vajadustest ja kasutada olevast eelarvest. Hindamiskomisjoni ülesanne on hinnata taotlusi kehtestatud

	000 eurot aastas ning kahel viimasel aastal on see olnud solidaarses kärpes, st et kaheksa aasta jooksul oleme saanud sama või vähendatud toetust. Samal ajal on kasvanud palgakulud, üldine hinnatase ja käibemaksumäära tõus (oleme mitte km-kohuslased), mis on suurendanud kõik kulukoormust. Lisaks on märkimisväärselt arenenud organisatsiooni tegevuste sisu ja kasvanud valdkonna arenguvajadused. **Senise rahastustaseme sidumine kolmeks aastaks esimese aasta ülempiiriga süvendaks erinevust tegevuste tegelikusse ja toetuse vahel.** Välisrahastust ei saa käsitada kindla asendusena põhitegevuse piisavale rahastamisele. Music Estonia osaleb igal aastal maksimaalselt Euroopa Liidu projektitaotlustes, millel on samuti tekkinud vahepealsetel aastatel piirmäär, lisaks nõuavad need mahukat omafinantseeringut. Konkurents on tänu ebastabiilsetele baasstruktuuridele Euroopas kasvav mure. Eelnõu § 10 lõige 6 võimaldab lisarahastust juhul, kui toetuse andja teeb partnerile ettepaneku täiendava tegevuse elluviimiseks. See on vajalik paindlikkus, kuid **palume sätestada lisarahastamise menetlus ja summa määramise alused** ning selgitada, kas ja kuidas saab partner ise teha ettepaneku täiendava tegevuse rahastamiseks. **4. Hindamismetoodika peab oleme seoses rahastamisotsusega (§-d 12 ja 13)**	kriteeriumide alusel ja teha ettepanek partnerite valikuks, mitte muuta taotlusvooru rahalist raamistikku. Hindamismetoodika avalikustatakse taotlusvooru avamise päeval koos teiste taotlusvooru dokumentidega. Nende põhjal on taotlejal võimalik tutvuda hindamiskriteeriumide, paremusjärjestuse kujunemise ja võrdsete hindamistulemuste lahendamise põhimõtetega. Toetussumma määramine ei sõltu hindamistulemusest, sest toetuse rahaline raamistik on taotlejatele ette teada. **5. Mitte arvestatud.** Taotlusvoorus jaotamata jäävad vahendid ei too automaatselt kaasa teistele partneritele eraldatava toetuse suurendamist. Vajaduse korral saab toetuse andja korraldada uue taotlusvooru, et leida partner valdkonda, kus sobivat taotlust ei esitatud või teha sama valdkonna partnerile ettepaneku viia ellu ka nö ülejäänud tegevused. Viimasel juhul on võimalik eraldada täiendavat toetust eelnõu § 10 lõikes 6 sätestatud tingimustel.

	Toetame § 12 lõikes 3 sätestatud kriteeriume, sealhulgas tegevuste kvaliteedi ja mõju, organisatsiooni suutlikkuse ning eelarve põhjendatuse ja kuluefektiivsuse hindamist. Etteantud toetussumma korral saab küll võrrelda sama summa eest kavandatud tegevusi, kuid hindamine ei võimalda piisavalt arvestada erinevate strateegiliste kavade põhjendatud rahastamisvajadust. Sel juhul jääb ebaselgeks jääb, kuidas mõjutab hindamistulemus partnerite arvu, toetuse suurust ja eelarve jaotust. **Ettepanek on siduda §-des 12 ja 13 sisuline hindamine selgelt rahastamisotsusega.** Hindamis-metoodikas tuleks kirjeldada kriteeriumide osakaale, paremusjärjestuse kujunemist ja võrdsete tulemuste lahendamist ning seda, kuidas määratakse toetussumma ja otsustatakse taotluse osaline rahuldamine. **Komisjonil peaks olema õigus teha põhjendatud ettepanek nii partnerite valiku kui ka eraldatavate summade kohta.** Osalise rahastamise korral tuleb taotlejaga kokku leppida teostatav tegevuskava ja oodatavad tulemused. **Seletuskirjas rõhutatud võrdne ja läbipaistev kohtlemine eeldab, et ette teada hindamisreeglid mõjutavad tegelikult valikut ja rahastamist.** **5. Kasutamata või vabanevate vahendite kasutamise kord peab olema selge** **Palume täpsustada, mis saab vahenditest juhul, kui mõni taotlus jäetakse rahuldamata või osa vooru eelarvest jääb muul põhjusel jaotamata**. Kas neid vahendeid saab suunata teistele sisuliselt tugevatele taotlustele, sealhulgas nende põhjendatud	

	rahastamisvajaduse katmiseks või korraldatakse täiendav voor? Eelnõu § 6 lõiked 3 ja 4 võimaldavad vahepealse vooru partneri loobumise või vahearuande kinnitamata jätmise korral. Need sätted ei anna siiski selget vastust esialgses voorus jaotamata jäävate vahendite kasutamise kohta. **Teeme ettepaneku sätestada määruses vahendite ümberjaotamise ja vajaduse korral täiendava vooru korraldamise alused.** Muusikavaldkond on viimase kümne aasta jooksul jõudsalt arenenud ning valdkonnas tegutseb mitmeid tugevaid ja professionaalseid organisatsioone, kellel on võimekus panustada strateegilise partnerina kultuuripoliitika eesmärkide saavutamisse. **Leiame, et partnerite valik, arv ja rahastamise maht peaksid kujunema esitatud strateegiliste kavade kvaliteedi, kavandatud tegevuste mõju ja põhjendatud rahastamisvajaduse hindamise tulemusena.** Nii võimaldab pikaajaline partnerlus toetada valdkonna tänaseid arenguvajadusi ja organisatsioonide tugevusi. Palume eelnõud ja seletuskirja eeltoodud ettepanekutest lähtudes täiendada ning selgitada kavandatava valiku- ja rahastamismudeli aluseid. Leiame samuti, et **ühine arutelu enne toetusvooru avamist on väga oluline** – antud voor mõjutab strateegilist tööd tegevate asutuste kolmeaastast tulevikku, mistõttu on oluline seda avatult kujundada.	

Eesti Arhitektide Liit	1. Märgime, et 10 tööpäeva on nõnda põhimõtteliste muudatuste tagasisidestamiseks liiga lühike aeg. 2. Lõige 5 p 2 sätestab, et igal aastal peab taotleja olema taotlusele eelnenud viie aasta jooksul igal aastal korraldanud vähemalt ühe "rahvusvahelise suursündmuse". Juhime tähelepanu, et seni on valdkonnas käsitletud rahvusvaheliste suursündmustena Tallinna Arhitektuuribiennaali ja Veneetsia arhitektuuribiennaali Eesti paviljoni. Eestis ei leidu aga organisatsiooni, kes oleks viimase viie järjestikuse aasta jooksul igal aastal üht neist korraldanud. Teeme ettepaneku nõuda ühe rahvusvahelise suursündmuse korraldamist toetusperioodi peale kokku. 3. Juhime tähelepanu põhimõttelisele asümmeetriale toetuse andja ja toetuse saaja kohustuste ning riskide jaotuses rahastuse ja tegevuskava osas. Taotlejalt nõutakse siduvat 3-aastast eelarvestatud tegevuskava, kuid toetuse andja määrab rahastuse igal aastal eraldi ning võib seda ühepoolselt vähendada. Eelarve vähendamisel ei maanda tegevuskava kärpimine (muudatustaotlus) organisatsiooni pikaajalisi lepingulisi riske. Suursündmuste ja rahvusvaheliste projektide puhul võetakse kohustused ette aastateks ning rahastuse vähenemine võib tuua kaasa leppetrahve ja mainekahju. Lahendusena teeme ettepaneku täiendavate kaitsvate garantiide seadmist, et maandada taolisi riske ja jagada vastutust.	1. **Selgitame.** Kaasamise hea tava kohaselt tuleb huvirühmadele anda tagasiside esitamiseks piisavalt aega. Käesoleval juhul on tagasiside esitamiseks antud kümme tööpäeva, mis on ministri määruse eelnõude kooskõlastamisel tavapärane tähtaeg. 2. **Arvestatud.** Muudame eelnõu sõnastust nii, et taotleja peab olema taotlusele eelnenud viie aasta jooksul korraldanud vähemalt ühe rahvusvahelise suursündmuse. 3. **Mitte arvestatud.** Mõistame, et pika ettevalmistusajaga rahvusvaheliste projektide ja suursündmuste puhul võib rahastamise ebakindlus tekitada organisatsioonidele täiendavaid riske. Samas lähtub toetuse andmine riigieelarve seaduse (RES) loogikast, mille kohaselt kavandatakse ja kinnitatakse riigieelarve üheks eelarveaastaks. Seetõttu ei ole võimalik tagada kolmeaastaseks perioodiks toetuse eraldamist muutumatus summas ega välistada täielikult tulevaste eelarveotsuste mõju. Kui riigi üldisest majanduslikust olukorrast tulenevalt tekib vajadus vähendada Kultuuriministeeriumi valitsemisala eelarvet ja see mõjutab ka taotlusvooru eelarvet, võib toetuse andjal tekkida vajadus vähendada partneritele eraldatavaid toetusi. Selline vajadus ei tulene partneri tegevusest, vaid riigieelarve võimaluste muutumisest. Määrusega ei ole võimalik välistada riigieelarve muutmisest tulenevaid riske ega võtta riigile kohustusi, mis piiraksid tulevaste eelarveotsuste tegemist. Toetuse vähendamisel tuleb vastavalt üle vaadata ka partneri tegevuskava ja selle täitmisega seotud kohustused. Kui

		toetuse vähenemise tõttu ei ole võimalik kõiki kavandatud tegevusi kokkulepitud mahus ellu viia, ei saa toetuse andja nõuda tegevuskava täielikku täitmist esialgses mahus. Muudetud tegevuskava peab arvestama vähendatud rahastuse ja sellest tulenevate võimalustega. Kolmeaastase tegevuskava eesmärk on tagada partnerluse strateegiline järjepidevus ja võimaldada tegevusi pikemaajaliselt kavandada. Tegevuskava elluviimisel tuleb siiski arvestada, et toetuse eraldamine ja selle suurus sõltuvad riigieelarve võimalustest. Seetõttu ei ole võimalik kehtestada garantiid, mis tagaks toetuse säilimise kogu partnerlusperioodiks sõltumata eelarve muutumisest.
Eesti Maastikuarhitektide Liit	Eesti Maastikuarhitektide Liit toetab eelnõu üldist eesmärki kujundada riigi ja loomingu valdkonna organisatsioonide vahel pikaajaline, läbipaistev ja sisuline koostöö. Kolmeaastase partnerlusmudeli loomine on oluline samm valdkondlike organisatsioonide tegevuse järjepidevuse, professionaalse arengu ja rahvusvahelise konkurentsivõime toetamisel. Samas leiame, et eelnõus on mitmeid tingimusi, mis võivad piirata erialaorganisatsioonide võimalusi strateegilise partnerina tegutseda. Eelkõige puudutab see loomeliitude välistamist, arhitektuurivaldkonna eripärade arvestamist, varasema tegevuskogemuse nõudeid ning kolmeaastase partnerluse rahastamise tingimusi.	**1.Mitte arvestatud.** Toetusskeem on kujundatud loomingu valdkondade strateegiliste partnerorganisatsioonide toetamiseks. Taotlejate ringi määramisel on lähtutud toetusskeemi eesmärgist ja vajadusest eristada strateegiliste partnerite tegevust muudest valdkondlikest ülesannetest, sealhulgas loomeliitude seadusest tulenevate ülesannete täitmisest. Loomeliitude välistamine aitab hoida toetusskeemi selget eesmärki ja vältida erinevate toetusmeetmete ülesannete kattumist. Loomeliidu staatus ei tähenda, et organisatsiooni tegevus või valdkondlik panus oleks vähem oluline. Piirang tuleneb toetusskeemi ülesehitusest ega põhine hinnangul konkreetse organisatsiooni pädevusele või võimekusele. Seetõttu ei pea me põhjendatuks muuta taotlejale esitatavaid nõudeid üksnes organisatsiooni õigusliku staatuse alusel. 2. **Mitte arvestatud.** Toetusmeede lähtub kultuuripoliitikas määratletud loomingu valdkondadest, mille hulka kuulub

	Esitame järgnevalt oma tähelepanekud ja muudatusettepanekud. **1. Loomeliitude välistamine toetuse taotlejate hulgast (§ 4 lg 2 p 2)** Eelnõu § 4 lõike 2 punkti 2 kohaselt ei või arhitektuurivaldkonna taotlejaks olla loomeliit loovisikute ja loomeliitude seaduse tähenduses. Eesti Maastikuarhitektide Liit on nimetatud seaduse alusel tunnustatud loomeliit. Seega välistab kavandatav säte EMALi toetuse taotlejate hulgast juba formaalse staatuse tõttu, sõltumata organisatsiooni tegevusest, kogemusest, valdkondlikust pädevusest või võimekusest täita strateegilise partneri ülesandeid. Peame sellist piirangut ebapiisavalt põhjendatuks. Loomeliidu staatus ei ole vastuolus strateegilise partnerorganisatsiooni eesmärkidega. Vastupidi – loomeliitude põhikirjaliste ülesannete hulka kuuluvad sageli just need tegevused, mida määrusega soovitakse toetada: eriala arendamine, professionaalse tegevuse toetamine, rahvusvaheline koostöö, valdkonna esindamine ning ühiskondliku teadlikkuse suurendamine. Eelnõu seletuskirjas põhjendatakse loomeliitude välistamist toetusskeemi ülesehituse ja eesmärgiga, kuid ei selgitata piisavalt, miks tunnustatud loomeliit ei võiks täita strateegilise partnerorganisatsiooni ülesandeid.	arhitektuur. Meetme raames ei ole eesmärk kujundada eraldi toetusliine arhitektuuri eri tegevussuundadele ega tagada igale erialale eraldi partnerorganisatsiooni valimist. Arhitektuurivaldkonna partneri valikul hinnatakse tegevuskava vastavust valdkonna arenguvajadustele ja Kultuuri arengukava eesmärkidele. Taotleja saab tegevuskavas käsitleda arhitektuurivaldkonna eri erialade vajadusi ja kavandada nende arendamiseks vajalikke tegevusi. Partnerite arv määratakse taotlusvooru avamise teates, lähtudes kultuuripoliitilistest eesmärkidest ja kasutada olevast eelarvest. 3. **Osaliselt arvestatud.** Muudame nõuet nii, et taotleja peab olema taotluse esitamisele eelnenud viie aasta jooksul korraldanud vähemalt ühe rahvusvahelise suursündmuse. Rahvusvahelise suursündmuse korraldamise nõue jääb kehtima, kuid seda ei pea täitma igal aastal. Ülejäänud nõuded jäävad kehtima, kuna need on kehtestatud arhitektuurivaldkonna strateegilise partneri tegevusvõimekuse ja valdkondliku panuse hindamiseks. 4. **Mitte arvestatud.** Arhitektuurivaldkonna taotlejale kehtestatud tegevusnõuete eesmärk on tagada, et strateegilise partneri ülesandeid täitval organisatsioonil oleks pikaajaline ja järjepidev valdkondlik tegevus. Seetõttu peab taotleja vastama määruses sätestatud nõuetele, sealhulgas olema täitnud nõutud tegevused igal taotluse esitamisele eelnenud viiel aastal. Üksnes tegevuste kogumahu ja mõju hindamine ei taga nõutud tegevuste järjepidevust. Rahvusvahelise suursündmuse korraldamise nõuet muudetakse eraldi, nii et seda tuleb täita vähemalt ühel

	Samuti ei selgu, millisel viisil on tagatud nende tegevuste rahastamine, mida loomeliidud täidavad valdkonna arendamiseks ja mis ei pruugi olla kaetud teiste toetusmeetmetega. **Ettepanek:** Palume muuta § 4 lõike 2 punkti 2 selliselt, et loomeliidu staatus ei välistaks organisatsiooni osalemist taotlusvoorus. Võimalik sõnastus: „Taotleja ei ole ametiühing ametiühingute seaduse tähenduses, kui ta on etenduskunsti, muusika, disaini või arhitektuuri valdkonna taotleja.“ Ühtlasi palume selgitada, millistel sisulistel kaalutlustel on loomeliitude välistamine vajalik ning kuidas tagatakse loomeliitude täidetavate valdkondlike ülesannete järjepidev rahastamine. Leiame, et võimaliku topeltrahastamise vältimiseks tuleks piirata samade tegevuste ja kulude korduvat rahastamist, mitte välistada organisatsioone nende õigusliku staatuse alusel. **2. Arhitektuurivaldkonna mitmekesisuse ja maastikuarhitektuuri eripära arvestamine (§ 1, § 3 ja § 12)** Eelnõus käsitletakse arhitektuuri ühtse loomingu valdkonnana. Samas hõlmab arhitektuurivaldkond mitut iseseisva erialase pädevuse, organisatsioonilise	korral eelnenud viie aasta jooksul. Ülejäänud tegevusnõuded jäävad kehtima senisel kujul. 5. **Mitte arvestatud.** Kolmeaastase partnerluse eesmärk on tagada valdkondlike tegevuste strateegiline järjepidevus ja võimaldada neid pikemaajaliselt kavandada. Samas lähtub toetuse eraldamine riigieelarve seaduse (RES) loogikast, mille kohaselt kinnitatakse riigieelarve üheks eelarveaastaks. Seetõttu ei ole võimalik tagada toetuse eraldamist muutumatus summas kogu partnerlusperioodiks. Kui rahastuse vähenemise tõttu ei ole võimalik kõiki kavandatud tegevusi esialgses mahus ellu viia, ei saa nõuda nende täielikku täitmist esialgses mahus ka partnerilt. Tegevuskava muutmine peab lähtuma vähendatud rahastusest ning olema toetuse andjaga kooskõlastatud. Teise ja kolmanda aasta toetuse suurendamise võimalust ei nähta ette, sest partnerite toetussummad määratakse kindlaks taotlusvooru avamisel ning lähtuvad riigi strateegilistest prioriteetidest ja kasutada olevast eelarvest. Täiendava rahastuse võimalus on ette nähtud eelnõu § 10 lõikes 6 juhul, kui toetuse andja teeb partnerile ettepaneku täiendava tegevuse elluviimiseks. See ei ole mõeldud partneri tavapäraste tegevuskulude kasvu katmiseks. Järgmiste aastate rahastuse kavandamisel lähtutakse riigieelarve koostamise ja kinnitamise ajakavast. Tulevaste eelarveotsuste mõju ei ole võimalik täielikult välistada ega tagada rahastuse muutumisest sõltumatut kolmeaastast rahalist kindlust.

	esindatuse ja tegevussuundadega valdkonda, sealhulgas arhitektuuri, sisearhitektuuri ja maastikuarhitektuuri. Nende erialade ühine eesmärk on kvaliteetse elukeskkonna kujundamine, kuid nende professionaalsed tegevused, rahvusvahelised koostöövõrgustikud, ühiskondlik roll ja arenguvajadused on erinevad. Maastikuarhitektuuril on oluline roll avaliku ruumi kvaliteedi, kliimamuutustega kohanemise, elurikkuse, rohevõrgustike, sademevee juhtimise ning tervisliku ja ligipääsetava elukeskkonna kujundamisel. Nende teemade käsitlemine eeldab valdkonnaspetsiifilist pädevust ja järjepidevat erialast tegevust. Eelnõu § 3 lõike 4 kohaselt määratakse valitavate partnerorganisatsioonide arv valdkondade kaupa kindlaks taotlusvooru avamise teates. Seejuures ei ole määruses sätestatud põhimõtteid, mille alusel tagatakse arhitektuurivaldkonna erinevate erialade esindatus. Kui arhitektuurivaldkonnas valitakse üks partnerorganisatsioon, võib tekkida olukord, kus selle tegevuskava ei hõlma piisavalt teiste arhitektuurierialade vajadusi. **Ettepanekud:** • Täpsustada määruses või selle seletuskirjas, et arhitektuurivaldkond hõlmab ka maastikuarhitektuuri ja sisearhitektuuri. • Sätestada põhimõte, et partnerorganisatsioonide valikul ja tegevuskavade hindamisel arvestatakse	6. **Mitte arvestatud.** Riigieelarve seaduse § 55 lõike 3 kohaselt kohustub riigisisese projektipõhise toetuse saaja kandma toetuse kasutamata jäägi toetuse andjale tagasi. Seega ei ole kasutamata toetuse järgmisse eelarveaastasse ülekandmine üldjuhul lubatud. Kolmeaastane partnerlus võimaldab kavandada tegevusi pikemaajaliselt, kuid toetuse kasutamine toimub eelarveaastate kaupa. Ministri määrusega ei saa teha erandit riigieelarve seaduses sätestatud nõuetest ega kehtestada kasutamata toetuse jäägi järgmisse eelarveaastasse ülekandmise võimalust. 7. **Selgitame.** Hindamismetoodika, milles täpsustatakse hindamiskriteeriume, nende kaalu ja hindamise aluseid, avalikustatakse koos taotlusvooru avamise teatega. Seega on taotlejatele enne taotluse esitamist teada, milliseid asjaolusid hindamisel arvestatakse ja kuidas neid hinnatakse. Hindamisel lähtutakse hindamismetoodikas sätestatud alustest. Hindamiskomisjoni töösse on võimalik kaasata valdkondliku pädevusega eksperte, et tagada taotluste sisuline ja valdkonna eripära arvestav hindamine. Organisatsiooni tegevuse kvaliteeti ja mõju ei hinnata üksnes tegevuste rahalise mahu või osalejate arvu põhjal, vaid hindamisel lähtutakse avaldatud hindamiskriteeriumidest ja -metoodikast. 8. **Osaliselt arvestatud**. Vahearuanne esitatakse 1. detsembriks, mistõttu ei kajasta see niikuinii kogu kalendriaasta tegevusi ja kulusid. Esimese aasta vahearuandest ajaliselt välja jäävad tegevused kajastatakse teise aasta vahearuandes. Aruande esitamise tähtaega ei ole võimalik nihutada, sest aruande alusel hinnatakse ka partneri

	arhitektuurivaldkonna erinevate erialade vajaduste ja esindatusega. • Võimaldada arhitektuurivaldkonnas mitme partnerorganisatsiooni valimist või organisatsioonide ühiste tegevuskavade esitamist. • Tagada hindamiskomisjonis või kaasatavate ekspertide kaudu erinevate arhitektuurierialade, sealhulgas maastikuarhitektuuri pädevus. Peame oluliseks, et arhitektuurivaldkonna käsitlemine ühe loomingu valdkonnana ei tooks kaasa selle erialase mitmekesisuse vähenemist riiklikus rahastamises. **3. Arhitektuurivaldkonna taotlejale kehtestatud rahvusvahelise suursündmuse korraldamise nõue (§ 4 lg 5 p 2)** Eelnõu § 4 lõike 5 kohaselt peab arhitektuurivaldkonna taotleja olema taotluse esitamisele eelneva viie aasta jooksul igal aastal täitnud kõik kolm loetletud tegevusnõuet. Punktis 2 on muu hulgas sätestatud vähemalt ühe rahvusvahelise suursündmuse korraldamise kohustus. Peame sellist nõuet liiga kitsaks ning väiksemate erialaorganisatsioonide suhtes ebaproportsionaalseks. Rahvusvahelist koostööd on võimalik tulemuslikult edendada mitmel viisil: osaledes rahvusvahelistes erialavõrgustikes, korraldades seminare ja näitusi,	senist tegevust ja järgmise aasta toetuse eraldamise eeldusi. Samasugust aruandluse ajastust on rakendatud ka teiste valdkondade strateegiliste partnerite puhul ning see ei ole teadaolevalt probleeme tekitanud. Aruandes esinevate puuduste kõrvaldamiseks võib toetuse andja anda toetuse saajale kuni kümme tööpäeva. Seega on toetuse saajal võimalik aruande täpsustamiseks ja puuduste kõrvaldamiseks vajaduse korral lisaaega kasutada. Määruse § 20 punkti 5 kohane kolme tööpäeva pikkune tähtaeg puudutab toetuse andja nõudmisel selgituste ja andmete esitamist. Arvestame tehtud ettepanekuga ning muudame kolm tööpäeva viieks tööpäevaks. Aruandlus ongi kavandatud võimalikult lihtsa ja proportsionaalsena, arvestades toetuse eesmärki ja vajadust kontrollida riigieelarve vahendite kasutamist.

	kaasates väliseksperte, esindades Eestit rahvusvahelistel sündmustel ning osaledes ühistes arendusprojektides. Rahvusvahelise suursündmuse korraldamine ei ole ainus ega tingimata kõige mõjusam rahvusvahelistumise vorm. Lisaks puudub eelnõus rahvusvahelise suursündmuse määratlus. Ei ole selge, milline peab olema sündmuse osalejate arv, rahvusvaheline ulatus, eelarve või muu tunnus, et see vastaks kehtestatud tingimusele. Samuti juhime tähelepanu sellele, et disainivaldkonna taotlejatele kehtestatud rahvusvahelistumise nõuded ei sisalda samaväärset iga-aastase suursündmuse korraldamise kohustust. **Ettepanek:** Palume jätta § 4 lõike 5 punktist 2 välja kohustus korraldada vähemalt üks rahvusvaheline suursündmus aastas. Soovitame asendada selle rahvusvahelise koostöö ja rahvusvahelistumise tegevuste järjepidevuse nõudega, mis võimaldab arvestada erinevaid rahvusvahelise tegevuse vorme. Näiteks: „Arhitektuurivaldkonna rahvusvahelistumise toetamine rahvusvahelises koostöös, võrgustikes või projektides osalemise, rahvusvaheliste ekspertide ja partnerite kaasamise, Eesti arhitektuuri rahvusvahelise	

	tutvustamise, rahvusvaheliste sündmuste korraldamise või nendel osalemise kaudu.“ **4. Viie aasta tegevusnõuete hindamise paindlikkus (§ 4 lg 5)** Eelnõu näeb ette, et arhitektuurivaldkonna taotleja peab olema täitnud kõik kolm tegevusnõuet igal taotluse esitamisele eelneval viiel aastal. Leiame, et selline nõue ei arvesta piisavalt erialaorganisatsioonide tegevuse tsüklilisust. Näiteks võivad rahvusvahelised konverentsid, erialanäitused, arenguprogrammid ja muud suuremahulised ettevõtmised toimuda üle aasta või mitmeaastase ettevalmistusperioodiga. Organisatsiooni professionaalsust ja tegevuse järjepidevust ei saa seetõttu hinnata üksnes selle järgi, kas igal kalendriaastal on toimunud kõik määruses nimetatud tegevused. Lisaks rakenduks uus nõue tagasiulatuvalt organisatsioonide senise tegevuse hindamisele, kuigi organisatsioonid ei saanud eelnevatel aastatel oma tegevuskavasid kavandades nende tingimustega arvestada. **Ettepanek:** Palume muuta § 4 lõike 5 sissejuhatavat sõnastust selliselt, et tegevuste täitmist hinnatakse eelneva viie	

	aasta jooksul tervikuna, arvestades tegevuste järjepidevust, ulatust ja mõju. Võimalik sõnastus: "Lisaks lõigetes 1 ja 2 sätestatule peab arhitektuurivaldkonna taotleja olema taotluse esitamisele eelneva viie aasta jooksul järjepidevalt ellu viinud järgmisi tegevusi, arvestades nende tegevuste kogumahtu ja mõju.“ Selline lähenemine võimaldaks hinnata organisatsiooni tegelikku võimekust ja tegevuse kvaliteeti, säilitades samal ajal nõude pikaajalisele valdkondlikule kogemusele. **5. Kolmeaastase partnerluse rahastamise kindlus (§ 10)** Eelnõu kohaselt valitakse partnerorganisatsioon kolmeks aastaks ning taotleja peab esitama sama perioodi hõlmava arengukava, tegevuskava ja eelarve. Samas näeb § 10 lõige 3 ette, et teise ja kolmanda kalendriaasta toetus ei või olla suurem kui esimese aasta toetus, kuid võib olla väiksem, kui Kultuuriministeeriumi valitsemisala eelarves toimuvad muudatused. Mõistame, et riigieelarve koostamine on aastapõhine ning tulevaste aastate eelarvevahendid sõltuvad riigieelarvelistest otsustest. Samas võib selline korraldus tekitada partnerorganisatsioonile olulise ebakindluse, sest	

	kolmeaastase tegevuskava elluviimine eeldab sageli pikemaajaliste kohustuste võtmist, töötajate ja koostööpartnerite kaasamist ning rahvusvaheliste tegevuste ettevalmistamist. Samuti ei arvesta teise ja kolmanda aasta toetuse ülempiir võimalike kulude suurenemise ega tegevuste põhjendatud laienemisega. **Ettepanekud:** • Sätestada, et rahastuse vähenemise korral on partnerorganisatsioonil õigus tegevuskava, tulemusi ja eelarvet proportsionaalselt muuta. • Täpsustada, et rahastuse vähenemisest tingitud kokkulepitud tegevuste vähendamine ei ole iseenesest toetuse tingimuste rikkumine. • Võimaldada põhjendatud juhtudel teise ja kolmanda aasta toetuse suurendamist, kui selleks on olemas eelarvevahendid ning tegevuste laiendamine toetab määruse eesmärke. • Näha ette partnerorganisatsiooni võimalikult varajane teavitamine järgmise aasta rahastuse muudatustest. Kolmeaastase partnerluse eesmärk peaks olema lisaks pikemale planeerimisperioodile ka suurem kindlus kokkulepitud tegevuste elluviimisel. **6. Toetuse kasutamise aastapõhisus ja vahendite ülekandmise võimalus (§ 9 ja § 18)**	

	Eelnõu § 9 kohaselt on iga toetuse kasutamise kalendriaasta abikõlblikkuse periood 1. jaanuarist kuni 31. detsembrini. Samuti tuleb § 18 kohaselt tagastada toetuse kasutamata jääk. Mõistame aastapõhise eelarvestamise vajadust, kuid juhime tähelepanu sellele, et mitmed valdkondlikud tegevused, eelkõige rahvusvahelised koostööprojektid, näitused ja konverentsid, ei pruugi järgida kalendriaasta piire. Kolmeaastase partnerluse puhul oleks otstarbekas võimaldada põhjendatud juhtudel tegevuste ja nendega seotud vahendite ülekandmist järgmisse kalendriaastasse, kui tegevused jäävad kinnitatud kolmeaastase tegevuskava raamidesse. **Ettepanek:** Palume kaaluda regulatsiooni täiendamist selliselt, et toetuse andja nõusolekul oleks võimalik kasutamata vahendeid järgmisse kalendriaastasse üle kanda sama partnerlusperioodi jooksul. See võimaldaks vahendeid kasutada otstarbekamalt ning vähendaks vajadust teha kulutusi üksnes eelarveaasta lõppemise tõttu. **7. Hindamiskriteeriumide läbipaistvus ja valdkondlik pädevus (§ 12)**	

	Eelnõu § 12 sätestab neli üldist hindamiskriteeriumi, kuid nende täpne kaal ja hindamismetoodika avalikustatakse enne taotlusvooru avamist. Peame oluliseks, et taotlejatele oleks võimalikult varakult teada, millist kaalu omavad hindamisel organisatsiooni varasem tegevus, rahvusvaheline koostöö, valdkondlik esindatus, kavandatud tegevuste mõju ning eelarve põhjendatus. Arhitektuurivaldkonna puhul on oluline ka see, et hindamiskomisjonil oleks piisav pädevus hinnata erinevate arhitektuurierialade tegevuste sisu ja mõju. **Ettepanekud:** • Avalikustada hindamismetoodika koos kriteeriumide kaaludega piisavalt vara enne taotlusvooru avamist. • Tagada hindamiskomisjoni või kaasatavate ekspertide erialane pädevus kõigis taotlusvoorus avatud valdkondades. • Täpsustada, kuidas hinnatakse organisatsiooni rolli ja esindatust valdkonnas ning tegevuste mõju. • Tagada, et väiksemate erialaorganisatsioonide tegevuste kvaliteeti ja mõju ei hinnataks üksnes tegevuste rahalise mahu või osalejate arvu põhjal. **8. Aruandluse ja halduskoormuse proportsionaalsus (§ 18 ja § 20)**	

	Eelnõu § 18 kohaselt tuleb toetuse kasutamise vahearuanne esitada kalendriaasta 1. detsembriks. Kuna abikõlblikkuse periood kestab sama aasta 31. detsembrini, ei pruugi selleks ajaks olla võimalik esitada täielikku ülevaadet aasta tegevustest ja kuludest. Samuti näeb § 20 punkt 5 ette kohustuse esitada toetuse andja nõudmisel selgitusi ja andmeid kolme tööpäeva jooksul. Leiame, et selline tähtaeg võib väiksemate organisatsioonide puhul osutuda ebaproportsionaalselt lühikeseks, eriti kui nõutavad andmed eeldavad raamatupidaja, juhatuse või projektipartnerite kaasamist. **Ettepanekud:** • Täpsustada, et 1. detsembriks esitatav vahearuanne võib sisaldada aasta lõpuni kavandatud tegevuste ja kulude prognoosi ning tegelikud lõplikud andmed esitatakse hiljem. • Pikendada § 20 punktis 5 sätestatud andmete esitamise tähtaega vähemalt viie tööpäevani või võimaldada põhjendatud juhtudel tähtaja pikendamist. • Kaaluda väiksemate toetussummade puhul lihtsustatud aruandlust. • Tagada, et aruandluse detailsus oleks proportsionaalne toetuse suuruse ja tegevuste iseloomuga. **Kokkuvõte**	

	Eesti Maastikuarhitektide Liit toetab Kultuuriministeeriumi eesmärki kujundada loomingu valdkonna organisatsioonidega pikaajaline ja sisuline partnerlus ning luua selleks läbipaistev toetussüsteem. Peame aga oluliseks, et toetuse tingimused võimaldaksid osaleda erineva suuruse, õigusliku staatuse ja tegevusmudeliga organisatsioonidel, kellel on tegelik pädevus ja suutlikkus panustada oma valdkonna arengusse. Eelkõige palume uuesti läbi vaadata loomeliitude välistamise tingimuse, mis praegusel kujul välistab tunnustatud loomeliidud toetuse taotlejate hulgast sõltumata tema sisulisest tegevusest ja panusest valdkonna arengusse. Samuti palume arvestada arhitektuurivaldkonna sisemist mitmekesisust ning muuta varasema tegevuskogemuse nõuded paindlikumaks, et need ei piiraks põhjendamatult väiksemate, kuid professionaalsete erialaorganisatsioonide osalemist. Leiame, et strateegilise partnerorganisatsiooni valikul peaks määravaks olema organisatsiooni tegelik võimekus, tegevuste kvaliteet, mõju ja panus valdkonna arengusse, mitte õiguslikust staatusest või üksikute tegevuste korraldamise sagedusest tulenevad formaalsed piirangud. Palume esitatud ettepanekuid määruse edasisel menetlemisel kaaluda ning anda tagasisidet eelkõige	

	loomeliitude välistamise põhjenduste ja selle võimaliku muutmise kohta. Eesti Maastikuarhitektide Liit on valmis osalema täiendavates aruteludes, et aidata kujundada toetussüsteem, mis arvestab arhitektuurivaldkonna erinevate erialade vajadusi ning toetab nende järjepidevat arengut.	
MTÜ Eesti Esitajate Liit	EEL toetab põhimõtet kujundada loomingu valdkondades Kultuuriministeeriumi ja valdkondlike organisatsioonide vahel pikemaajaline strateegiline partnerlus. Kuivõrd EEL tegutseb tunnustatud loomeliiduna ja loomeliit on eelnõud § 4 lg 2 p 2 alusel taotlejate nimekirjast välistatud, siis peame muusikavaldkonna esindajana oluliseks juhtida tähelepanu mõnele eelnõu rakendamisega seotud küsimusele. Esiteks, eelnõu § 4 näeb kunsti-, kirjandus-, arhitektuuri- ja disainivaldkonna taotlejatele ette konkreetsed varasemat sisulist tegevust puudutavad kvalifitseerumistingimused, kuid muusikavaldkonna puhul analoogseid nõudeid sätestatud ei ole. Palume hinnata sellise erineva kohtlemise põhjendatust ning kaaluda, kas ka muusikavaldkonna strateegilise partneri puhul oleks põhjendatud sätestada nõuded, mis näitavad taotleja varasemat järjepidevat tegevust näiteks valdkonna rahvusvahelistumise, professionaalse arengu, seire ja analüüsi, võrgustumise või nähtavuse suurendamise valdkonnas.	1. **Selgitame.** Kõigile taotlejatele on eelnõu §-s 4 sätestatud vähemalt viieaastase tegutsemiskogemuse nõue. Muusikavaldkonnas on võimalike strateegilise partnerluse teemade ja partnerite tegevusprofiil mitmekesisem, mistõttu ei ole peetud põhjendatuks kehtestada kõigile muusikavaldkonna taotlejatele ühesuguseid täiendavaid varasema tegevuse nõudeid. Muusikavaldkonnas on lisaks sätestatud, et toetust ei anta tegevustele, mida toetatakse muusikakollektiivide ja kontserdikorraldajate toetusmeetmest. Sellega välditakse samade tegevuste rahastamist erinevatest toetusmeetmetest. Taotleja varasemat valdkondlikku tegevust ja suutlikkust hinnatakse ka sisulise hindamise käigus. Hindamisel lähtutakse avaldatud hindamiskriteeriumidest ja -metoodikast, mis võimaldavad hinnata muu hulgas organisatsiooni professionaalsust, koostöövõimet, jätkusuutlikkust ja rolli valdkonna arendamisel. 2. **Selgitame.** Taotlusvoorus avatavate loomingu valdkondade ja valitavate partnerorganisatsioonide arvu määramisel lähtutakse asjaomase partnerlusperioodi

	Teiseks, eelnõu kohaselt määratakse taotlusvoorus avatud loomingu valdkonnad ja valitavate partnerite arv alles taotlusvooru avamise teates. Samas avatakse taotlusvoor üksnes iga kolme aasta järel ning eelnõu ei näe ette põhimõtteid ega kriteeriume, mille alusel otsustatakse, millised määruses nimetatud loomingu valdkonnad konkreetses taotlusvoorus avatakse. Sellest tulenevalt võib vähemalt teoreetiliselt tekkida olukord, kus mõnes määruses nimetatud loomingu valdkonnas ei valita partnerorganisatsiooni mitte üksnes üheks kolmeaastaseks perioodiks, vaid ka mitmel järjestikusel perioodil. Peame põhjendatuks eelnõu selles osas täiendada ning sätestada põhimõtted, mille alusel otsustatakse taotlusvoorus avatavate loomingu valdkondade üle. Samuti tuleks kaaluda regulatsiooni, mis välistaks olukorra, kus mõni määruses nimetatud loomingu valdkond võib jääda põhjendamatult pikaks ajaks strateegilise partnerluseta. Kolmandaks, eelnõu §-s 12 sätestatud hindamiskriteeriumid on üldised ning nende täpsem rakendamine, sealhulgas hindamisskaalad ja hinnete kirjeldused, jäetakse hiljem kehtestatava hindamismetoodika tasandile. Arvestades, et menetluse tulemusel valitakse organisatsioon kolmeks aastaks riigi strateegiliseks partneriks, palume kaaluda, kas olulisemad hindamispõhimõtted ja kriteeriumide kaalud peaksid läbipaistvuse ja võrdse kohtlemise tagamiseks olema sätestatud juba määruses.	kultuuripoliitilistest eesmärkidest ja vajadustest, partnerorganisatsiooni kaasamise vajalikkusest nende eesmärkide saavutamiseks ning kasutada olevatest riigieelarvelistest vahenditest. Seetõttu ei ole põhjendatud määrata kõigi loomingu valdkondade avamiseks või partnerorganisatsiooni valimiseks ühetaolisi tingimusi ette kogu perioodiks. Taotlusvooru tingimused kujundatakse konkreetse perioodi vajadustest lähtudes ning avalikustatakse taotlusvooru avamise teates. 3. **Selgitame.** Eelnõu §-s 12 on sätestatud peamised hindamiskriteeriumid, millest lähtutakse taotluste sisulisel hindamisel. Nende kriteeriumide alusel koostatakse hindamismetoodika, milles täpsustatakse kriteeriumide rakendamist, sealhulgas hindamisskaalasid ja hinnete kirjeldusi. Hindamismetoodika avalikustatakse koos taotlusvooru avamise teatega, et taotlejatel oleks enne taotluse esitamist võimalik tutvuda hindamise täpsemate aluste ja korraga.